

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

“การพนัน” เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นในสังคมมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความปรารถนาของมนุษย์ ทั้งในเรื่องของการหารายได้ การได้รับความสุขจากการ “เสี่ยง” และจากการแข่งขันได้เป็นอย่างดี จึงไม่น่าประหลาดใจที่การพนันจะได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการพนันได้มีการพัฒนาให้มีรูปแบบที่หลากหลายและสามารถเข้าถึงได้ง่ายขึ้น แต่ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า การพนันจะเป็นที่ถูกต้องใจของคนทุกกลุ่ม เนื่องจากแต่ละคนมีทัศนคติต่อการเล่นพนันที่ต่างกัน ซึ่งทัศนคติที่ต่างกันนี้มีปัจจัยจากพื้นฐานทางประชากรศาสตร์และเศรษฐกิจที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

การเข้าใจถึงความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์และเศรษฐกิจ เป็นสิ่งสำคัญในการคาดหมายสิ่งที่จะเกิดขึ้น เมื่อมีการขยายหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบตลาดการพนันที่มีอยู่เดิม จุดประกายให้เกิดความน่าสนใจในการศึกษาถึงพฤติกรรมการเล่นพนันในสังคมไทย โดยการศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาถึงรูปแบบของพฤติกรรมการเล่นพนัน และปัจจัยที่กำหนดรูปแบบพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งได้นำเอามุลภาคตัดขวาง จากแบบสอบถามของโครงการวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจการพนัน: ทางเลือกเชิงนโยบาย มาใช้ในการศึกษา

จากข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ซึ่งจากการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้นทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการเล่นพนันของคนไทยว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการพนันในรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มประเภทของการพนันจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยคำนึงถึงลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการพนันที่มีรูปแบบที่คล้ายกันซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบคือ

- 1) ผู้ที่มีรูปแบบพฤติกรรมการเล่นพนันท้ายผลตัวเลข เบื้องต้นพบว่า เพศหญิงมีอัตราการเล่นพนันท้ายผลตัวเลขถึงร้อยละ 62.3 มากกว่าเพศชายที่มีอัตราการเล่นพนันท้ายผลตัวเลขเพียงร้อยละ 37.7
- 2) ผู้ที่มีรูปแบบพฤติกรรมการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬา เบื้องต้นพบว่า เพศชายมีอัตราการเล่นพนันในรูปแบบนี้สูงถึงร้อยละ 87.3 มากกว่าเพศหญิงที่มีอัตราการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬาเพียงร้อยละ 12.7

3) ผู้ที่มีรูปแบบพฤติกรรมไม่เล่นการพนัน เบื้องต้นพบว่าเพศชายมีอัตราการเล่นพนันเพียงร้อยละ 39.6 น้อยกว่าเพศหญิงที่มีอัตราการเล่นพนันถึงร้อยละ 60.4

หลังจากที่ได้จำแนกรูปแบบของพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันออกเป็น 3 รูปแบบแล้ว ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มตัวอย่าง โดยพื้นฐานวิธีการทางสถิติ องค์ประกอบทางเศรษฐกิจและสังคมที่นำมาศึกษา ประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา รวมทั้งทัศนคติที่มีต่อการพนัน ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดมีส่วนทำให้รูปแบบพฤติกรรมเกี่ยวกับการพนันที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคลแตกต่างกันด้วย

ในการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นหรือไม่พนัน โดยใช้แบบจำลอง Binomial Logit Model ผลการศึกษารูปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส เพศและอายุ เป็นไปดังสมการ

$$Z = -0.328 + (0.062)Income^{***} - (0.075)Edu^{***} + (0.382)Marr^{***} + (0.470)Sex^{***} - (0.613)Age_1^{***} + (1.071)Age_2^{***} + (0.734)Age_3^{***}$$

โดยผู้บริโภครที่มีความน่าจะเป็นที่จะเล่นพนันสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ ผู้บริโภครที่เป็นเพศชาย, ผู้บริโภครที่มีรายได้สูง, ผู้ที่มีการศึกษาน้อย, ผู้ที่มีสถานภาพสมรสและผู้ที่มียุระหว่าง 23 – 50 ปี

การศึกษานี้วิเคราะห์ถึงปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันทนายผลตัวเลข โดยใช้แบบจำลอง Binomial Logit Model ผลการศึกษารูปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันทนายผลตัวเลขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และอายุ เป็นไปดังสมการ

$$Z = (0.055)Income^{***} - (0.081)Edu^{***} + (0.432)Marr^{***} - (1.250)Age_1^{***} + (0.726)Age_2^{***} + (0.819)Age_3^{***} + (0.564)Age_4^{***}$$

โดยผู้บริโภครที่มีความน่าจะเป็นที่จะเล่นพนันทนายผลตัวเลขสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ ผู้บริโภครที่มีรายได้สูง, ผู้ที่มีการศึกษาน้อย, ผู้ที่มีสถานภาพสมรสและผู้ที่มียุระหว่าง 36– 50 ปี

ส่วนวิเคราะห์ถึงปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันในบ่อนหรือทนายผลกีฬา โดยใช้แบบจำลอง Binomial Logit Model ผลการศึกษารูปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อ

พฤติกรรมการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และเพศ เป็นไปดังสมการ

$$Z = (0.77)Income^{**} - (0.212)Edu^{***} - (1.356)Marr^{**} + (2.538)Sex^{***}$$

โดยผู้บริโภครที่มีความน่าจะเป็นที่จะเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬาสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ คือ ผู้บริโภคที่เป็นเพศชาย, ผู้บริโภคที่มีรายได้สูง, ผู้ที่มีการศึกษาน้อยและ ผู้ที่มีสถานภาพโสด สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 สรุปผลการศึกษา

ปัจจัย	พฤติกรรมการเล่นพนัน	พฤติกรรมการเล่นพนัน ทายผลตัวเลข	พฤติกรรมการเล่นพนัน ในบ่อนหรือทายผลกีฬา
เพศ	-เพศชายมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันมากกว่าเพศหญิง	-ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการเล่นพนันทายผลตัวเลข	-เพศชายมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬามากกว่าเพศหญิง
สถานภาพการสมรส	-ผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันสูงกว่าผู้ที่เป็นโสด เป็นหม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่	-ผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันทายผลตัวเลขสูงกว่าผู้ที่เป็นโสด เป็นหม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่	-ผู้ที่มีสถานภาพเป็นโสด เป็นหม้าย หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่มีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬาสูงกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรส
รายได้	-ผู้ที่มีรายได้สูงมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย	-ผู้ที่มีรายได้สูงมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันทายผลตัวเลขมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย -แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเล่นพนันต่อรายได้พบว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยจะมีค่าใช้จ่ายในการเล่นพนันทายผลตัวเลขต่อรายได้สูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูง	-ผู้ที่มีรายได้สูงมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬามากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย -แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเล่นพนันต่อรายได้พบว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยจะมีค่าใช้จ่ายในการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬาต่อรายได้สูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูง
ระดับการศึกษา	- ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันน้อยกว่าผู้มีการศึกษาน้อยกว่า หรือการศึกษาที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้ความน่าจะเป็นในการเล่นพนัน	- ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันทายผลตัวเลขน้อยกว่าผู้มีการศึกษาน้อยกว่า หรือการศึกษาที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้ความน่าจะเป็น	- ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีความน่าจะเป็นในการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬาน้อยกว่าผู้มีการศึกษาน้อยกว่า หรือการศึกษาที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้

ปัจจัย	พฤติกรรมการเล่นพนัน	พฤติกรรมการเล่นพนัน ทายผลตัวเลข	พฤติกรรมการเล่นพนัน ในบ่อนหรือทายผลกีฬา
	ลดลง	เป็นในการเล่นพนันทายผล ตัวเลขลดลง	ความน่าจะเป็นในการเล่น พนันในบ่อนหรือทายผลกีฬา ลดลง
อายุ	- ผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน คือ มีอายุระหว่าง 23-50 ปี มี ความน่าจะเป็นในการเล่นพนัน สูงสุด - ผู้ที่มีความน่าจะเป็นในการ เล่นพนันน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มี อายุน้อย คือ มีอายุระหว่าง 15-22 ปี	- ผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 35-50 ปี มีความน่าจะเป็นในการเล่น พนันทายผลตัวเลขสูงสุด - ผู้ที่มีความน่าจะเป็นในการ เล่นพนันทายผลตัวเลขน้อย ที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-22 ปี	- ตัวแปรอายุไม่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการเล่นพนันใน บ่อนหรือทายผลกีฬาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ
อาชีพ	- ไม่สามารถบอกความสัมพันธ์ ได้อย่างชัดเจน	- ตัวแปรอาชีพไม่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการเล่นพนันทายผล ตัวเลขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ	- ตัวแปรอาชีพไม่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการเล่นพนันใน บ่อนหรือทายผลกีฬาอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาถึงลักษณะโดยทั่วไปของทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นพนันในสังคมไทย ประกอบกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนันในสังคมไทย ข้างต้น ผลการศึกษาที่ได้ นำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่

1) ถึงแม้ว่าการพนันโดยส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและขัดต่อหลักศาสนาและศีลธรรม แต่สังคมไทยก็ไม่ได้ปฏิเสธหรือเห็นตามนั้นด้วยทั้งหมด ความเป็นจริงปรากฏว่าการพนันได้กลายเป็นกิจกรรมหนึ่งของสังคมไทย ที่เห็นกันจนชินตา กลุ่มคนทุกระดับต่างเคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันไม่มากนัก และเมื่อพิจารณาผลของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความน่าจะเป็นในการเล่นพนัน ทั้งการเล่นพนันทายผลตัวเลขและการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬา ที่พบว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูงมีความน่าจะเป็นที่จะเล่นการพนันเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คนไทยพิจารณาว่า “การพนัน” เป็นสินค้าปกติ (Normal Goods) ประเภทหนึ่ง อนุมานได้ว่าคนไทยไม่ได้มีทัศนคติต่อการพนันในเชิงลบมากนัก แต่หากผู้กำหนดนโยบายต้องการที่จะทำให้การพนันเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ถูกกฎหมาย เช่นเดียวกับสินค้าประเภทอื่นทั่วไป ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากถึงแม้ว่าการพนันจะให้

อรรถประโยชน์ต่อผู้บริโภคในรูปของความบันเทิง (Entertain) แต่การพนันก็เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมด้วยเช่นกัน

2) เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาที่แสดงว่า ผู้บริโภคกลุ่มที่มีรายได้น้อยจะใช้จ่ายเงินในการเล่นพนันต่อรายได้สูงกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูง ทั้งในการพนันทายผลตัวเลข และการพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬา ซึ่งในกรณีนี้หากพิจารณาเทียบเคียงถึงสลากกินแบ่งรัฐบาล ก็จะพบเช่นเดียวกันว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยจะใช้จ่ายเงินในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลต่อรายได้สูงกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูง หรือกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยเสียภาษีการพนันสูงกว่ากลุ่มผู้ที่มีรายได้สูง เกิด Regressive Incident Tax Rate ดังนั้นคนกลุ่มนี้ควรมีโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์จากผลกำไรของรัฐกิจการพนันประเภทนั้นโดยตรง และต้องมากกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูง (Who Pay Who Benefit) ในที่นี้มิใช่ว่า รัฐบาลโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรนำกำไรที่ได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่มีรายได้น้อยโดยตรง โดยไม่นำกำไรที่ได้ไปรวมกับงบประมาณปกติของรัฐบาล โดยอาจตั้งข้อกำหนดว่า กำไรร้อยละ 70 ของการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ต้องนำไปจัดตั้งเป็นกองทุนสนับสนุนการศึกษา และการรักษาพยาบาลให้กับเด็กด้อยโอกาสและคนยากจนเท่านั้น เป็นต้น

3) เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับแนวโน้มของการเข้าไปเล่นพนัน การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีอิทธิพลในการลดความน่าจะเป็นในการเล่นพนันในสังคมไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในสมการกำหนดพฤติกรรมการเล่นพนันทายผลตัวเลข และในสมการกำหนดพฤติกรรมการเล่นพนันในบ่อนหรือทายผลกีฬา ดังนั้นมาตรการในการลดพฤติกรรมการเล่นพนันในสังคมไทยควรจะทำการศึกษาในกับประชาชนอย่างทั่วถึง พร้อมทั้งจะต้องควบคุมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ไม่ให้นำเสนอในเชิงกระตุ้นให้มีการเล่นพนันเพิ่มมากขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) เนื่องจากเวลาและงบประมาณในการศึกษามีจำกัด การศึกษาครั้งนี้จึงได้นำเอาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมาวิเคราะห์เท่านั้น ทำให้ผลการวิเคราะห์จากแบบจำลองมีความสามารถในการพยากรณ์ไม่สูงนัก ดังนั้นหากต้องการให้ได้ผลการศึกษาที่ถูกต้อง แม่นยำและรอบด้านขึ้น ควรนำเอาตัวแปรด้านจิตวิทยาเข้ามาใช้ในการศึกษา เช่น สภาพแวดล้อมของครอบครัว เข้ามาเป็นปัจจัยร่วมในการศึกษา

2) เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบพฤติกรรม รวมถึงปัจจัยในการกำหนดรูปแบบการเล่นพนันของคนไทย อาจนำเอาข้อมูล Time Series มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ น่าจะทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

3) ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเล่นพนันและปัจจัยที่ทำให้ยังคงมีการเล่นพนันต่อไปแม้จะไม่เคยถูกรางวัลก็ตาม

4) ควรทำการศึกษาพฤติกรรมการเล่นพนันในมิติของ “การพนันกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม” เพื่อประเมินผลกระทบของการพนันที่มีต่อระบบเศรษฐกิจเทียบกับต้นทุนทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม การสูญเสียเวลาและภาวะหนี้สิน

5) ควรมีการศึกษาในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเล่นพนัน จำนวนเงินที่ใช้ในการเล่นพนันแต่ละประเภท และความโน้มเอียงในการติดการพนัน (Pathological Gambling) นอกจากนั้นแล้วควรทำการศึกษาถึงปัจจัยในการกำหนดจำนวนเงินที่ใช้ในการเล่นพนันแต่ละประเภท และปัจจัยที่ทำให้ผู้บริโภคมีภาวะติดการพนันด้วย